

POSTANOWIENIE

Dnia 21 czerwca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marta Romańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Maria Szulc

w sprawie z powództwa T. F.
przeciwko Miejskiemu Przedsiębiorstwu Komunikacyjnemu Spółce
z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.
o zapłatę ,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 21 czerwca 2012 r.,
zażalenia powoda na postanowienie o kosztach zawarte w punkcie 2 wyroku
Sądu Okręgowego z dnia 28 września 2011 r.,

- 1) oddala zażalenie;
- 2) przyznaje adwokat M. W. ze środków budżetowych Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł wraz z należnym podatkiem od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi w postępowaniu zażaleniowym.

Uzasadnienie

W wyroku z 28 września 2011 r. Sąd Okręgowy zasądził od T. F. na rzecz Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego sp. z o.o. w Ł. kwotę 600 zł tytułem kosztów postępowania odwoławczego.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Okręgowego powód zarzucił, że zapadło ono z naruszeniem art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c. poprzez zaniechanie zwolnienia powoda od kosztów postępowania apelacyjnego, pomimo jego wyjątkowo ciężkiej sytuacji finansowej, która nie pozwala na pokrycie tychże kosztów bez wywołania uszczerbku w koniecznym utrzymaniu powoda.

Powód wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Ponadto wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych oraz przyznanie wynagrodzenia pełnomocnikowi, który udziela mu pomocy prawnej z urzędu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 102 k.p.c., w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Zasada słuszności w orzekaniu o kosztach stanowi wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu, która ma podstawowe znaczenie przy rozstrzygnięciu o kosztach postępowania cywilnego (art. 98 k.p.c.).

W art. 102 k.p.c. ustawodawca nie sprecyzował pojęcia „wypadek szczególnie uzasadniony”, pozostawiając sądowi swobodę w dokonaniu takiej kwalifikacji, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73, nie publ.). Wprowadzona w art. 102 k.p.c. możliwość odstąpienia od obciążania strony przegrywającej kosztami postępowania stanowi zatem dyskrecyjną kompetencję sądu rozpoznającego sprawę. Nie oznacza to jednak, by stosowanie

tego przepisu mogło mieć charakter całkowicie dowolny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 marca 2011 r., IV CZ 136/10, nie publ. oraz wyrok Sądu Najwyższego z 15 czerwca 2011 r., V CZ 23/11, nie publ.).

Odstąpienie od obciążenia strony przegrywającej obowiązkiem zwrotu kosztów procesu przeciwnikowi mogą uzasadniać zarówno fakty związane z samym procesem, jak i leżące poza nim, a dotyczące sytuacji życiowej, stanu majątkowego stron, które powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Przepis art. 102 k.p.c. powinien być zatem zastosowany wówczas, gdy w okolicznościach danej sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że o nieobciążeniu strony przegrywającej kosztami procesu sąd orzeka na podstawie okoliczności konkretnej sprawy zasługujących na miano wyjątkowych (wyrok z 15 lipca 2004 r., V CK 648/03, nie publ.). Stwierdzenie zaś, że dane okoliczności mają charakter „wypadków szczególnie uzasadnionych” następuje niezależnie od przyznanego stronie zwolnienia od kosztów sądowych - art. 108 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm., dalej: „u.k.s.c.”) (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2007 r., V CSK 292/06, nie publ.; z 13 października 2010 r., I CZ 100/10, nie publ.; z 19 stycznia 2011 r., V CZ 91/10, nie publ.; z 9 lutego 2011 r., V CZ 97/10, nie publ.).

2. W niniejszej sprawie powód nie powołał się na takie okoliczności, które można by uznać za szczególnie wyjątkowe, uzasadniające zmianę zaskarżonego postanowienia przez sąd wyższej instancji, ze względu na status materialny powoda czy charakter sprawy (zob. m. in. postanowienia SN z 3 grudnia 2007 r., I CZ 110/07, nie publ. i z 1 października 2010 r., I CZ 142/10, nie publ.).

Z akt sprawy wynika, że powód opłacił pozew kwotą 300 zł, a następnie wystąpił o ustanowienie dla niego pełnomocnika z urzędu i ten jego wniosek został uwzględniony postanowieniem z 23 lipca 2010 r. (k. 118). Wyrokiem z 21 grudnia 2010 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo, nie obciążył powoda kosztami procesu i przyznał pełnomocnikowi ustanowionemu dla powoda z urzędu kwotę 1.464 zł

tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną świadczoną mu z urzędu (k. 201). O odstąpieniu od obciążania powoda kosztami postępowania w sprawie (art. 102 k.p.c.) zadecydowała konieczność ponoszenia przez niego wydatków na leczenie. Zażalenie pozwanego na to postanowienie zostało uwzględnione przez Sąd Okręgowy, który postanowieniem z 28 września 2011 r. zmienił rozstrzygnięcie o kosztach wydane przez Sąd Rejonowy w ten sposób, że zasądził od powoda na rzecz pozwanego 1.217 zł tytułem kosztów postępowania pierwszoinstancyjnego oraz 360 zł tytułem kosztów postępowania zażaleniowego.

W apelacji powód wnioskował o zwolnienie go od opłat od tego środka zaskarżenia, a w złożonym wówczas oświadczeniu majątkowym ujawnił, że nie ma nikogo na utrzymaniu, a jego jedyne dochody to wynagrodzenie za pracę w wysokości 981,40 zł. Kwotę tę powód przeznacza na stałe wydatki miesięczne (czynsz, opłaty za media itp.). Na żądanie Sądu powód wyjaśnił, że wyżywienie i inne wydatki pokrywał z dwóch kredytów bankowych, które spłaca. Ostatecznie wniosek powoda o zwolnienie go od opłaty od apelacji został oddalony przez referendarza sądowego i następnie – po rozpoznaniu sprzeciwu od orzeczenia referendarza – przez Sąd, po ustaleniu, że powód na rachunku bankowym zgromadził kwotę przekraczającą 3.000 zł. Powód opłacił apelację kwotą 300 zł. W toku postępowania apelacyjnego i następnie zażaleniowego nie zostały ujawnione takie okoliczności faktyczne, które by świadczyły o pogorszeniu się sytuacji materialnej powoda i usprawiedliwiały przyjęcie, że jego status majątkowy jest istotnie gorszy od przeciętnego

Decyzji o zastosowaniu w sprawie art. 102 k.p.c. nie uzasadniają także inne okoliczności, dotyczące charakteru dochodzonego roszczenia, przebiegu postępowania i postaw procesowych obu stron. Sprawa zainicjowana przez powoda nie miała skomplikowanego charakteru, czy to pod względem faktycznym, czy prawnym. Powód, podejmując decyzję o wytoczeniu pozwu, a następnie zaskarżeniu niekorzystnego dla siebie wyroku Sądu pierwszej instancji, powinien był uwzględnić możliwość ponoszenia konsekwencji procesowych - w postaci obowiązku zwrotu kosztów poniesionych przez stronę przeciwną - w razie przegrania sprawy, tym bardziej w sytuacji, gdy powód korzystał z pomocy

profesjonalnego pełnomocnika, z którym mógł skonsultować celowość zaskarżenia orzeczenia Sądu pierwszej instancji.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w postanowieniu. Pełnomocnikowi reprezentującemu powoda z urzędu w postępowaniu zażaleniowym przyznane zostało wynagrodzenie, zgodnie z § 2 ust. 3, § 6 pkt 2, § 13 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.)